

Erik Ansvang

PASSER &

VINKEL

VisionsNettet

www.visionsnettet.dk

PASSER & VINKEL

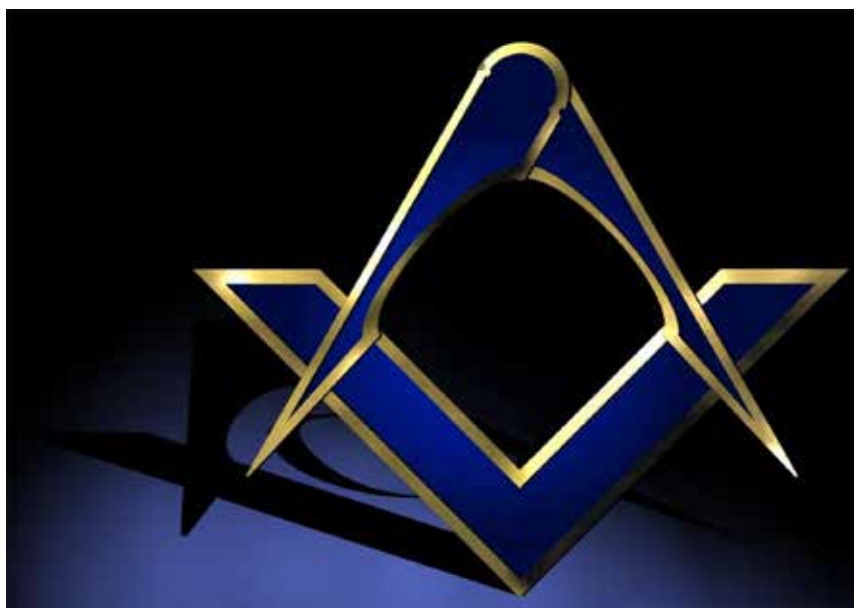
Erik Ansvang

VisionsNettet
www.visionsnettet.dk

Passer & Vinkel

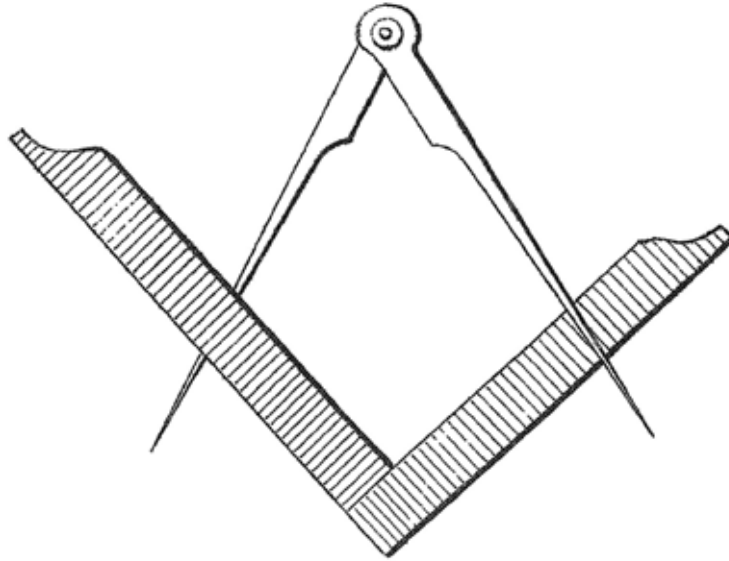
Af Erik Ansvang

Passer og vinkel er det mest kendte frimureriske symbol. Passeren er øverst, og vinklen er nederst, og samtidig udgør de en enhed. Stort set alle frimurerordener overalt i verden bruger passer og vinkel som en slags logo, og det siger sig selv, at frimurerens logo har symbolsk betydning. Der er naturligvis en grund til, at symbolet består netop af en passer og en vinkel, og at passeren er placeret øverst, mens vinklen befinder sig under passeren. Det er bestemt ikke tilfældigt.

Det er vigtigt straks at understrege, at artiklen *ikke* afslører nogle af de frimureriske hemmeligheder. Alle illustrationer og informationer er frit tilgængelige på internettet. Udgangspunktet for artiklen er udelukkende almindelig symbolforståelse og seriøse historiske kilder, som dokumenterer de tanker, der præsenteres i artiklen. Eksempelvis placerer frimurerne ofte et "G" mellem passer og vinkel, men "G'et" hører til de frimureriske hemmeligheder, som kun afsløres i gradsritualerne, og derfor omtales symbolikken ikke her.

Passeren øverst – vinklen nederst

Når man surfer på internettet, ser man, at frimurerordnerne altid placerer passeren øverst og vinklen nederst. Placeringen er åbenbart universel, men de danske frimurere har af ukendte grunde valgt at vende symbolet på hovedet. Det medfører, at for de danske frimurere er vinklen tilsyneladende symbol på det højeste – Den Trefold Store Bygmester eller Treenigheden – mens passeren er symbol på Den Trefold Store Bygmesters manifestation eller menneskets verden. Vinklen er symbolsk relateret til den kubiske sten, men spørgsmålet er, om den også symboliserer guddommelig fuldkommenhed, mens passeren er det område, som mennesket lever i, og som derfor er forudsætningen for fuldkommengørelse? Hvem har ret – frimurerne overalt i verden eller de danske frimurere?

PASSEREN

Passeren symboliserer guddommelig fuldkommenhed

En passer bruges som bekendt til at tegne en cirkel, og det er udgangspunktet for den korrekte fortolkning af symbolet. Cirklen er et af de ældste og vigtigste symboler, for cirkelns midtpunkt betegner det første trin i skabelsen – dvs. det aspekt af uendeligheden, der ligger til grund for alt liv og manifestation.

Det er centralpunktet, der både er over alt og ingen steder. Derfor sagde Sankt Augustin: *“Gud er en cirkel, hvis centrum er overalt, og hvis omkreds er ingen steder”*. Aurelius Augustin (354-430 e.Kr.) var den mest indflydelsesrige kirkefader, og han var både teolog og filosof i senantikken. Fornavnet Aurelius er i øvrigt usikkert. Det grænseløse centrum er et symbol på den *transcendente* Gud. Cirklen, kuglen eller Universet udgår fra centret og markerer en begrænsning. Det er et symbol på den *immanente* Gud, som manifesterer sig i begrænsede former i den stofflige verden.

Når man tegner en cirkel med en passer, sætter man det ene passerben i centrum, og med det andet passerben tegner man en cirkel. Punktet i centrum af cirklen symboliserer Gud, Det Absolutte, det evige og det uendelige – det, der hverken kan defineres, beskrives eller fattes. Derfor er punktet reelt usynligt eller dimensionsløst. Selvfølgelig er cirklen symbol på skabelsen – dvs. på Universet og på den begrænsning, som den ubegrænsede Skaber manifesterer. Og ved begrænsningen opstår dualiteten mellem punktet og cirklen, ånd og stof – Skaberen og det skabte – Selvet og ikke-selvet – sjæl og personlighed – indre og ydre – osv.

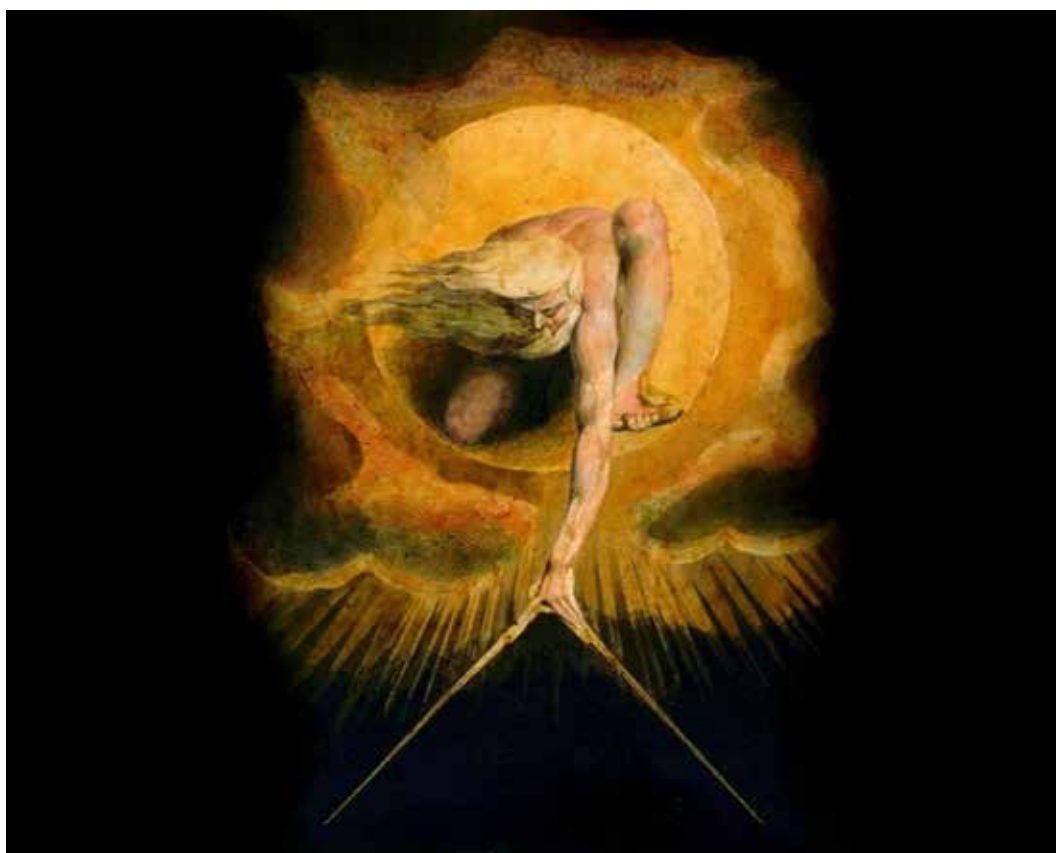

Centralpunktet er både over alt og ingen steder

Pythagoras og Platon

Cirklen er blevet omtalt til alle tider, og ofte med tilføjelse af mystiske adjektiver. Iflg. Pythagoras symboliserer cirklen *"det guddommeligt fuldkomne"*, og Platon talte om den *"den perfekte cirkel"*. Han talte også om cirklen med krydsende linjer som et kors i form af bogstavet X. I beskrivelsen af de kosmologiske symboler er det første tal en cirkel. Det henviser til den permanente, evige og universelle karakter – det abstrakte rum i et kosmisk hierarki. Selve cirklen kan betragtes som et symbol på det abstrakte, grænseløse rum og den første manifestation. Cirklen er i virkeligheden grænseløs, for dens omkreds repræsenterer kun grænserne for menneskets opfattelse af både det fysiske og det indre rum. Pythagoras opfattede tydeligvis cirklen og dermed passereren som symbol på det guddommelige, for han opfattede verden som *"skabt af Gud med en passer"*.

William Blake – "Den gamle af dage" (Gud) med passereren

1. Logos

Cirklen med det centrale punkt repræsenterer 1. Logos i ethvert hierarki. Det er den esoteriske enhed, der symboliseres af det inkluderende nummer et – den ene fundamentale kilde, som er en forudsætning for udstråling af de skabende energier eller Logos' syvfoldige manifestation. Punktet i centrum er symbol på skabelsens kosmiske kim, som er grundlag for manifestationen eller udstrømningen af alle senere skabninger, og dermed repræsenterer punktet den første manifestation.

Billedet tv. er en tegning fra *Codex Vindobonensis*, der viser Gud som Verdensarkitekt, i dag på Østrigs Nationalbibliotek.

I zenbuddhismen symboliserer en tom cirkel oplysningen, "satori", som er erkendelsen af alts oprindelige enhed, det forskelsløse, urprincippet, der også kaldes buddha-naturen.

Hvis cirklen betragtes som en cirkelformet linje, er linjen uden begyndelse og slutning. Det viser, at enhver bevægelse altid vil bringe det skabte tilbage til udgangspunktet. Cirklen bliver dermed et symbol på cyklisk evolution, som i Østen kaldes "nødvendighedens cirkel". Bevægelse i det æteriske område er grundlæggende cirkulær og vibrerende, men den cirkulære bevægelse er desuden fremadrettet, og dermed dannes der en spiral. Det er de gamle kulturers og religioners kosmiske slange, som er et symbol på de kosmiske kræfter, og dermed repræsenterer slangen liv på alle bevidsthedsplaner. Eksempelvis fortæller de gamle egyptere, at skaberguden Atum, der var symbol på den ubegrænsede, umanifesterede Gud, skabte Universet ud fra et punkt i intetheden. Fra punktet tog han skikkelse som en slange, der bed sig selv i halen. Han tog dermed form som en cirkel. Og legenden fortæller videre, at ved Universets slutning, vil han igen forsvinde i det punkt, han udgik fra. Atum-legenden inspirerede grækerne til symbolet Ouroboros.

Ouroboros

Ouroboros bruges ofte som symbol på altings enhed – både åndeligt og stofligt – det, som aldrig forsvinder, men evigt skifter form i en uendelig cyklus af nedbrydning og genskabelse. Ouroboros repræsenterer desuden kredsløb, især i den forstand at noget konstant genskaber sig selv i en evig tilbagevendende til det relative udgangspunkt. Ouroboros repræsenterer også idéen om den oprindelige enhed, der er forbundet med noget adskilt, som har eksisteret fra begyndelsen og rummer kræfter og kvaliteter, der ikke kan tilintetgøres.

Cirklen symboliseres ofte af ægget, som repræsenterer en sfære, et chakra eller et hjul. Det er symboler, som navnlig bruges i Indien. Cirklen kan enten opfattes som en ubrudt linje eller som en linje, der består af en uendelighed af punkter. Det viser, at nul og uendeligheden er ekstremer, som mødes, og derfor kan cirklen være symbol på ånd og stof, der endnu ikke er adskilt – dvs. at det stadig er ånd/substans i forening.

Big bang

Zohar er en omfattende samling af mystiske og metafysiske manuskripter, der fortolker Toraen, og i Zohar kan man læse: *"Det uendelige var helt ukendt og diffust. Der var intet lys før et lysende punkt med voldsom kraft brød igennem og blev synligt"*. Hebræerne har derfor også punktet som udgangspunkt for skabelsen. Punktet er altid kraftens omdrejningspunkt inden for en indflydelsessfære.

Iflg. naturvidenskaben udgik skabelsen også fra ét punkt. Fysikerne kalder punktet for "big bang". Både egypternes og naturvidenskabens verdensbillede kan derfor symboliseres ved det punkt, hvor det ene passerben placeres i midten.

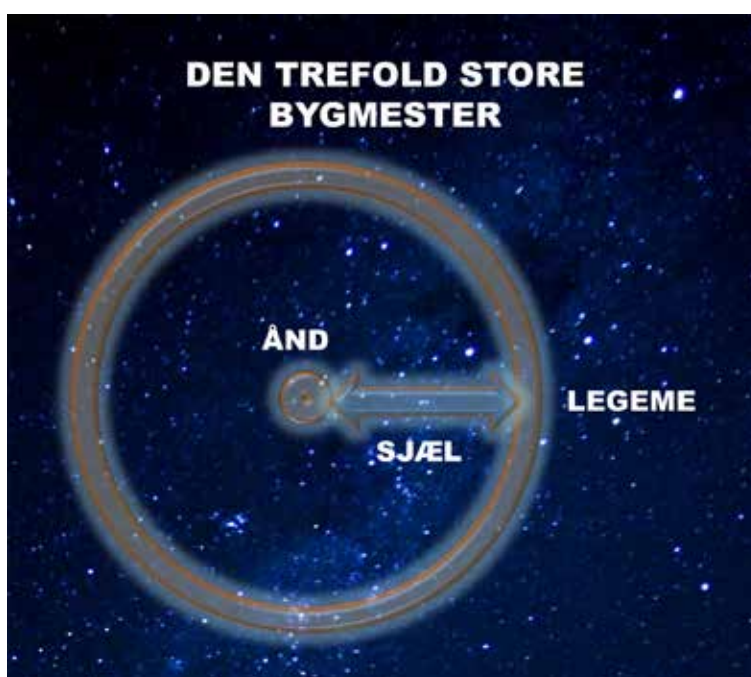
Punktet symboliserer *Skaberen*, verdensarkitekten, hensigten og *årsagen*. Med det andet passerben tegnes cirklen. Cirklen symboliserer *skabelsen*, arkitekttegningen, Universet eller *virksomheden*. Med punktet og cirklen kan man derfor tegne symbolerne for Gud og Universet – årsag og virkning – ånd og stof – maskulin og feminin – fader og moder – selv og ikke-selv – pluspol og minuspol ... osv.

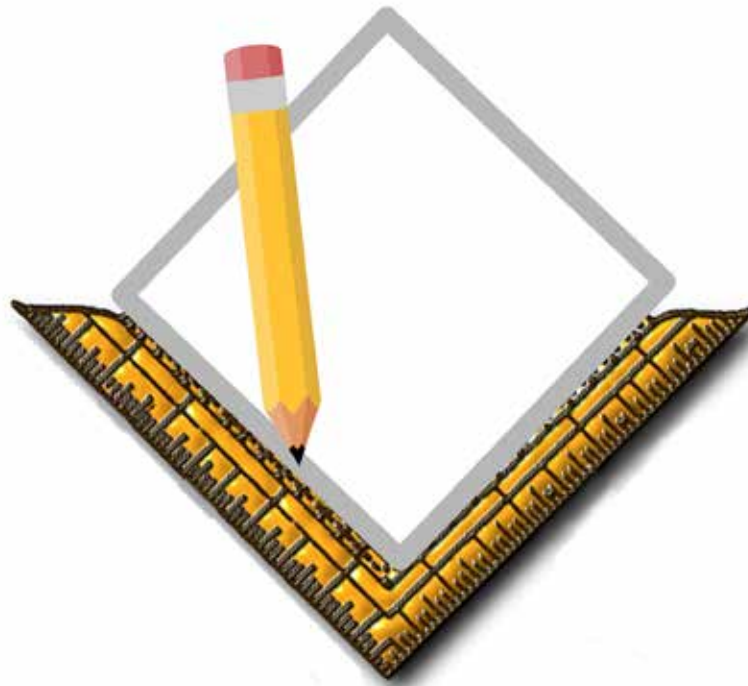
William Blake: *Newton (loven om årsag og virkning)*

Trefoldighed

Paulus sagde: "*Bevar ånd, sjæl og legeme ulasteligt*". Han gav dermed udtryk for den grundlæggende tredeling, hvor ånd møder stof eller legeme, hvorved sjælen skabes. Eller sagt med symbolsprog: I mødet mellem faderen og moderen skabes sønnen. I mødet mellem selvet og ikke-selvet skabes bevidstheden. I mødet mellem pluspolen og minuspolen skabes elektricitet og magnetisme (som er to sider af samme sag). Men andre ord: *Passeren* er symbol på Den Trefold Store Bygmester eller Den Treenige Gud – eller Faderen, Sønnen og Helligånden, hvis man foretrækker den kristne symbolik. Gud er én i tre og tre i én ... på samme måde som passeren rummer muligheden for punktet, cirklen og forbindelsen mellem de to.

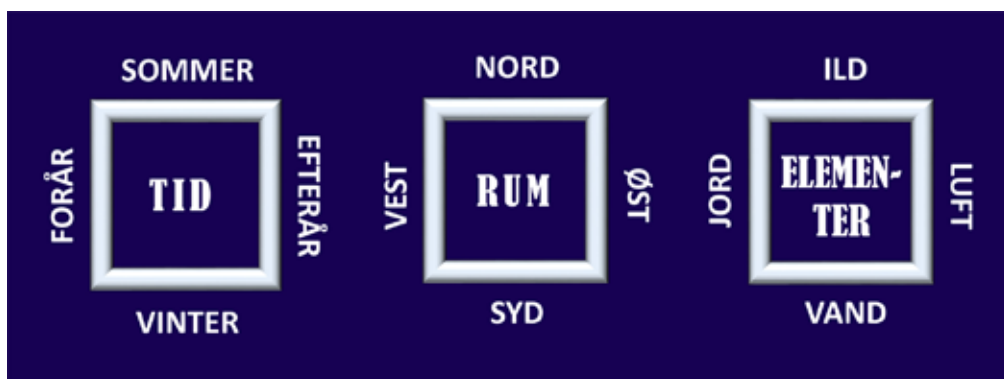

VINKLEN

Vinklen symboliserer jordisk fuldkommenhed

Hvis vinklen skal symbolisere Skaberen, sådan som de danske frimurere mener det, er det i modstrid med Pythagoras, som oplyser, at kvadratet (der som bekendt tegnes ved hjælp af en vinkel) ligesom det ligearmede kors symboliserer det *jordisk* fuldkomne, mens passerens (der som bekendt tegner en cirkel ud fra et midtpunkt) symboliserer det *guddommeligt* fuldkomne. Treenigheden eller den trefoldige Gud symboliseres også ofte med en ligesidet trekant, og Logos er toppunktet af Pythagoras' trekant.

Cirklen symboliserer den guddommelige verden, og kvadratet er symbol på mennesket verden, som er forudsætning for at udvikle det, der kaldes dyd.

Kvadratet tegnes med vinklen, og i de gamle kulturer symboliserede kvadratet ikke *Skaberen* men *det skabte*. Naturligvis – for kvadratet symboliserer rummet – de fire verdenshjørner og den rumlige orientering. Kvadratet symboliserer også tiden – de fire årstider og den tidsmæssige orientering. Kvadratet symboliserer desuden elementerne ild, luft, vand og jord – eller de kræfter, der hersker i tid og rum. Endvidere er jordelementet symbol på det fysiske menneske, vandet på menneskets følelsesliv, luften på menneskets tankeliv og ilden på sjælelivet. Det er alt sammen aspekter, der hører til *det skabte*.

Det jordisk fuldkomne

Mennesket skal formes eller tilhugges af livet i kraft af forædling af de fysiske handlinger, af højnelse af følelser og begær, af positive tanker og forestillinger og dermed kan det udvikle sjælskontakt. Det er et forædlingsarbejde og en udvikling, der sker i tid og rum ved at transformere de fire elementer i menneskets natur – og målet er fuldkommengørelse. Kvadratet og kubussen symboliserer derfor det *jordisk fuldkomne*, og vinklen kan derfor aldrig symbolisere cirklen – eller Den Trefold Store Bygmester.

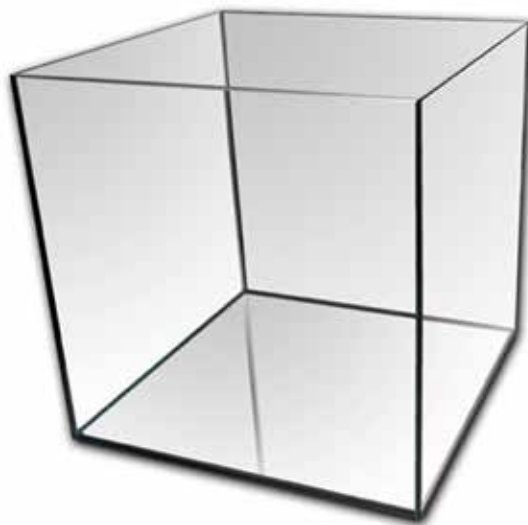
De fire eller fem elementer

De græske filosoffer som eksempelvis Empedokles (ca. 490-430 f.Kr.) og Aristoteles (384-322 f.Kr.) identificerede fire grundlæggende elementer – jord, luft, vand og ild – og deres tanker blev grundlaget for vestlig tænkning om den naturlige især "døde" verden. Og opfattelsen herskede helt frem til frembruddet af nutidens kemi i det 18. årh. De fire elementer repræsenterede fire kvaliteter, der angiveligt havde tilknytning til årtiderne, temperamenterne, humøret, legemsvæskerne osv.

Den græske opfattelse af den kosmiske orden var reelt baseret på eksistensen af *fem* oprindelige elementer i Universet: Ild, luft, vand og jord samt kvintessensen, der bogstaveligt blev betragtet som et element eller en femte egenskab. Alle fem er omtalt i *Corpus Hermeticum* – selv om kun de fire fysiske elementer specifikt er formuleret.

Det femte element – Aristoteles' kvintessens, som var kendt af middelalderens alkymister, der fulgte hans lære – kaldte grækerne for "æter", og det svarer til "akasha" i hinduernes kosmologi. I den egyptiske metafysik symboliseres det femte princip, der er kvintessensen af de øvrige fire, normalt med en skikkelse, som de fire er udgået fra, og som derfor hersker over deres aktiviteter. Al fysisk manifestation er grundlæggende firfoldig og inkluderer manifestationens kilde. Det er tydeligt i de gamle kulturers ceremonielle afbildninger af elementerne. De udgør reelt en samling af symboler, der er i overensstemmelse med det hermetisk-platoniske koncept om eksistensen af fem fysiske verdener.

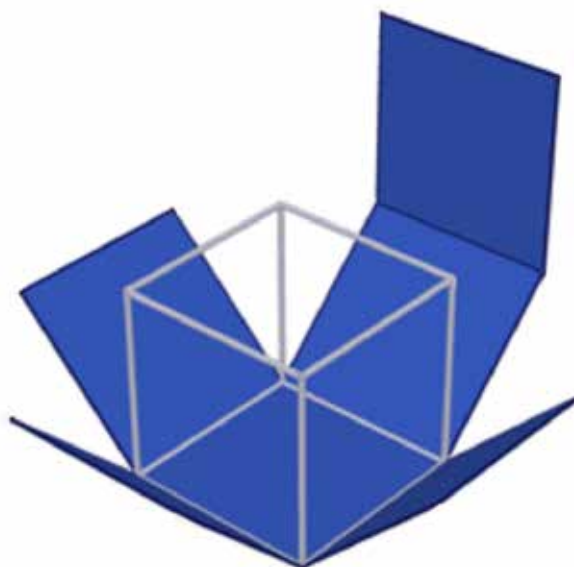
Man kan sige, at de fem elementer også indgår i den frimureriske symbolforståelse, for vinklen er symbol på både kvadratet og kubussen. Menneskets verden med fire årstider, fire verdenshjørner og de fire elementer, danner desuden et femte element, som er "det kubiske rum".

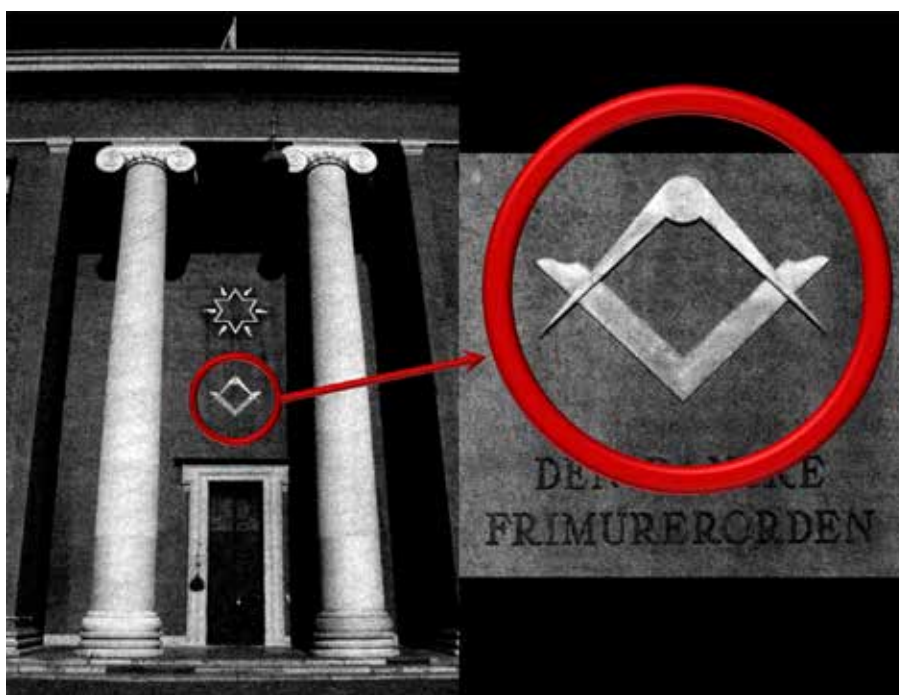
Kubussen

Terningen, kubussen eller den 6-sidede figur bruges til at gøre urstoffet i formen "smidigt" ... og dermed blev det muligt for alkymisterne at "kanalisere" instrukser ind i formen, sådan at den antager en anden og mere hensigtsmæssig form. Når formen først er gjort ideel eller nærmer sig det ønskede mål, er dens geometri omgående udskiftet med den efterfølgende form, nemlig et pentaeder, der er en 5-sidet figur – en pyramide – som er den mest berømte og kendte i de egyptiske alkymisters geometri, fordi den blev brugt i stor skala til bevarelse af form. Her placerede man legemer, hvor urstoffet havde antaget den ønskede form, og formens geometri medvirkede til, at legemet blev gjort perfekt og blev bevaret.

Inden for filosofi, fysik og kemi arbejder man ud fra en opfattelse af, at verden består af et bestemt antal grundstoffer, der ikke kan opløses i mindre enheder. Mange mener, at elementlæren i sin klassiske form opstod hos de græske filosoffer, som ganske rigtigt mente, at alting består af kombinationer af fire grundelementer ild, luft, vand og jord. Grækerne havde imidlertid kopieret idéen fra de gamle egyptiske vismænd. De fire elementer kan betragtes som fire grundlæggende principper i livet. Ved hjælp af analogiloven kan de relateres til alt. Carl Gustav Jung videreudviklede tanken, og formulerede en forståelse af kategorierne, for han skabte et system af mennesketyper, hvor elementerne korresponderer med fire grundfunktioner i psyken. Den klassiske elementlære bygger på en spekulativ analyse snarere end på en fysisk-kemisk viden om verdens bestanddele.

Symboler på hovedet

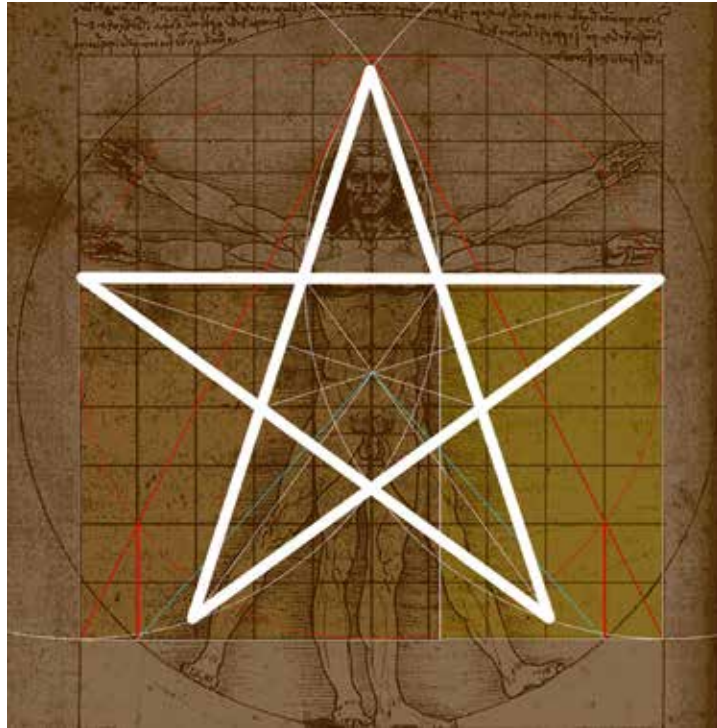
Passer og vinkel på DDFO's bygning oktober 2002

Som sagt præsenterer alverdens frimurerordener passer og vinkel med passeren øverst og vinklen nederst. Det gjorde Den Danske Frimurerorden også i mange år, og det kan ses på billeder i Ordenens officielle blad *Frimurer Meddelelser* fra 2002, hvor bygningen havde 75 års jubilæum. Her var passer og vinkel placeret på samme måde, som hos andre ordener.

Passer og vinkel på DDFO's bygning 2014

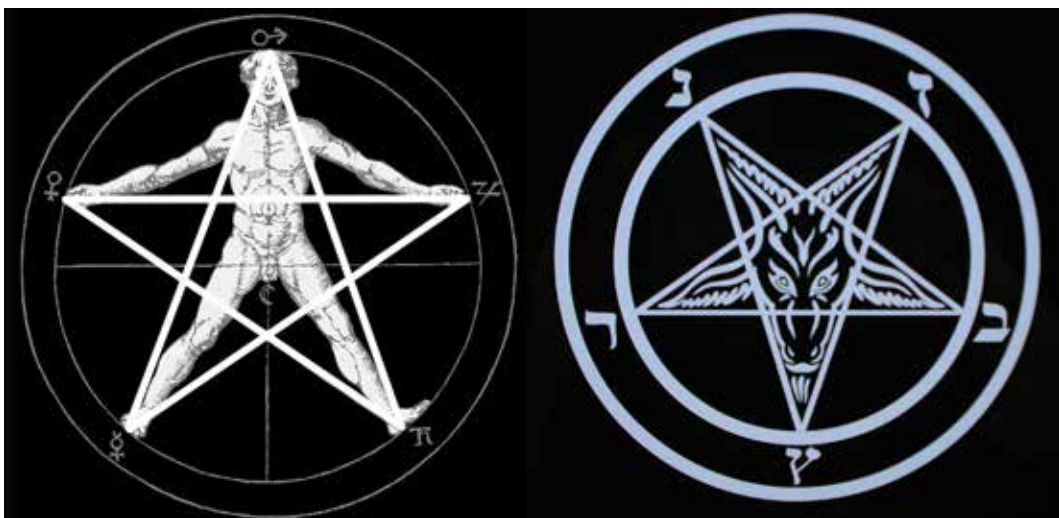
Men i dag er symbolet vendt på hovedet. Hvorfor vides ikke. Frimurerordener rundt om i verden har ikke gjort det samme. Inden for symbolforståelse er der en grundregel, som siger, at hvis man vender et symbol på hovedet, betyder det "anti". Det kendes bl.a. fra pentagrammet med spidsen opad, som forestiller mennesket.

Pentagram

Pentagrammet

Den 5-takkede stjerne blev i øvrigt flittigt brugt i det gamle Egypten netop som symbol på mennesket og dets fem sanser. Pentagrammet var også kendt i antikken. F.eks. brugte pythagoræerne den som deres hemmelige logo, som signalerede sundhed og lykke, mens det hos gnostikerne og nyplatonikerne var symbol på fuldkommenhed og verdensaltet. Senere blev pentagrammet brugt som symbol for forskellige hemmelige selskaber og i middelalderlig magi under betegnelsen pentakel, som var et trolddomstegn, der angiveligt kunne holde onde ånder borte. Inden for nyere esoterisme siges det, at stjernen, der er tegnet med en tak opad og to takker nedad, symboliserer Kristus, og den guddommelige energi, der strømmer ned i mennesket. Hvis tegnet vendes på hovedet med to takker opad og en tak nedad, symboliserer det den hornede gud, dvs. Satan eller Antikrist. Ved at vende symbolet på hovedet, blev Kristus til Antikrist.

Pentagram – opadvendt (positivt) og nedadvendt (negativt)

En frimurerisk hemmelighed?

Det er indlysende, at de danske frimurere ikke har ønsket at signalere, at de er "anti-frimurere". Sandsynligvis er der en eller anden god forklaring på, at man besluttede at vende det internationalt anerkendte frimurersymbol på hovedet. Den forklaring, der er givet her i artiklen på passerens og vinklens symbolske betydning, er måske et udtryk for en universel fortolkning? Måske har de danske frimurere en national eller lokal fortolkning? Men hvorfor symbolet blev vendt på hovedet, og hvordan det omvendte symbol skal fortolkes, er sandsynligvis en frimurerisk hemmelighed?

"Deus Emnim et Circulus Est"

"Deus Emnim et Circulus Est" betyder *"for Gud er faktisk en cirkel"*. Det er et hermetisk aksiom tilskrevet Pherecydes, den græske filosof fra det 6. årh. f.Kr. Pherecydes er angiveligt lærer for Pythagoras.

VidsomsNettet

www.vidsomsnettet.dk